

Biuletyn Kolekcjonera Nr 22/2013

KKS VIS Kwidzyn – KS GARDA Ostróda – WKS „10” Jonkowo – ZKS Warszawa

01 grudnia 2013r.

SPIS TREŚCI :

1. Hera Arms Triari
2. Sanftl
3. Systemy uzbrojenia piechoty
Wojska Polskiego
II Rzeczypospolitej
w latach 1918-1939
- część druga
4. Z mojej kolekcji...

- prezentuje :

Adam Nieczuja-Ostrowski
Łukasz Konatowski
Artur Zneykus
(foto : Marcin Pilarek)

foto : Hubert Hoppe

Biuletyn Kolekcjonera jest wspólną inicjatywą KKS VIS Kwidzyn, KS GARDA Ostróda, WKS „10” Jonkowo oraz ZKS Warszawa i jest rozprowadzany drogą mailową wśród członków tych klubów.

1. HERA ARMS TRIARI

Bartosz Nowowiejski

Hera Arms GmbH powstała w 2006r w Niemczech. W ofercie tej firmy możemy znaleźć karabiny AR15 „15th”, konwersje do pistoletów (np. TRIARII, GCE, CPE) i różne akcesoria do broni. Produkty Hera wykonane są z największą starannością przy użyciu najlepszych procesów technologicznych, wynika to z tego że są projektowane, produkowane i składane w Niemczech.

Nie wypowiem się odnośnie piętnastek Hery, ponieważ nie miałem z nimi kontaktu, ale chciałbym zaprezentować moją konwersję TRIARII do pistoletu Walther P99 AS. Poza P99 występuje również do takich modeli jak:

- SIG 226 (z szyną Picatinny)
- SIG 2022 (Wersja europejska)
- Glock 17/19/20/21/22/23/31/32/34/35
- CZ SP01
- HK P30
- HK P30L
- Walther PPQ
- S&W M&P9

Ogromną zaletą tego systemu jest możliwość instalacji pistoletu w bardzo krótkim czasie (około 10s) Czynność ta polega na przekręceniu pokrętki (umiejscowionej na froncie konwersji) z pozycji close na open i rozsunięciu przedniej części (modułu z szynami Picatinny) w pasowaniu pistoletu w prowadnicę, zsunięciu i zamknięciu pokrętki. Nie ma potrzeby demontażu szczerbinki i instalacji w jej miejsce dźwigni za pomocą której jest możliwe przeładowanie pistoletu, w Triarii przeładujemy pistolet dźwignią z frontu konwersji po lewej stronie.

Hera oferuje dwie wersje Single i RTU (ready to use). Single – goła konwersja, bez kolby, przyrządów celowniczych itp. RTU – w skład zestawu wchodzi: kolba M4, chwyt taktyczny Magpul AFG i przyrządy celownicze MBUS. Z dodatkowych akcesoriów możemy dokupić zawias do kolby SFU.

Moją Triarii zakupiłem jako single i doposażyłem w takie akcesoria jak:

- Chwyt Magpul AFG
- Panele ochronne Magpul XTM
- Kolba Magpul PTS CTR
- Zawias do kolby Hera Arms SFU (brak na zdjęciach)
- L3 Eotech XPS-2
- SureFire X400

Konwersja rozsunięta, na tym etapie wystarczy osadzić pistolet w prowadnicach, zsunąć i zamknąć pokrętko.

Fotografia i tekst: Bartosz Nowowiejski

2. SANFTL

Andrzej Kłos

Tarczówka z Tyrolu, Scheibenbusche, „świńskie ucho”, Sanftl, to określenia jakich używano dla nazwania tej nietypowej broni. W starym katalogu firmy D. Pedersoli użyto słowa Sanftl. To nazwisko Josefa, rusznikarza z Bozen, dziś Bolzano, który produkował najsłynniejsze tarczówki tego typu. Ich największa popularność to lata 1835 do około 1860. Początki tej konstrukcji sięgają XVII wieku i broni z zamkami kołowymi. Stąd bierze się specyficzny kształt kolby pozbawionej szyjki. Charakterystyczny jest bardzo rozbudowany kabłąk spustowy z miejscami na palce prawej dłoni, bardzo pomocny w stabilizacji broni. Inną cechą jest wgłębienie na lewy policzek, ze specyficznym rzeźbieniem, kojarzący się niektórym z uchem świni. Lufy były zwykle ośmioboczne, o różnych kalibrach i różnych skokach gwintu. Spust z przyspiesznikiem typu niemieckiego. Kurek skierowany jest w stronę strzelca, odwrotnie niż zazwyczaj. Miało to zminimalizować moment obrotowy powstający przy uderzeniu kurka o kominek. Do celowania używano dioptera, najczęściej była też regulowana muszka. Łoża stosowano różne. Długie do końca lufy, albo do $\frac{3}{4}$, tak jak w prezentowanym egzemplarzu. Bardzo interesujące są dwa wgłębienia w górnej części kolby, zaraz za diopterem. Prawe jest na kciuk, a lewe na koniec nosa. To nie żart. Tak i tylko tak można się z tej broni złożyć. W dodatku nie strzela się przykładając stopkę kolby do „dołka strzeleckiego”, ale opiera się ją mniej więcej o górę bicepsu prawej ręki. Stopka jest masywna, z dwoma długimi ramionami i tak zwymiarowana, że inaczej się z tego strzelać nie da. Lewa dłoń podtrzymuje „grzybek”, umieszczony w środku ciężkości.

Kiedy się już zorientujemy jak to się trzyma, okazuje się, że całość pasuje idealnie. Przynajmniej do faceta średniego wzrostu. Kiedy koledzy oglądali na strzelnicy tego Sanftla, komentarze na jego widok i na sposób złożenia były krótkie i mocne w treści. Brzmiało to jakoś tak - „O k...”. Skoro OK., to chyba się podobało. Broń, jest celna, może nawet bardzo celna, ale dużo z niej nie strzelałem. Nie było jeszcze okazji. Poprzedni właściciel kilkakrotnie zajmował z jej pomocą bardzo dobre miejsca na ogólnopolskich zawodach.

Sanftle były popularne w krajach alpejskich: w Tyrolu, Bawarii, Austrii i południowo zachodnich Czechach. Tam, gdzie od kilu stuleci strzelano do celu rekreacyjnie, lub na zawodach. Jeszcze niedawno produkowano je w firmie D. Pedersoli i u Bondiniego. Oba modele były, zdaniem ekspertów, bardzo dobrze wykonane i zgodne z historycznymi pierwowzorami. Pedersoli już dzisiaj Sanftla nie wytwarza.

Tarczówka Sanftl produkcji D. Pedersoli, którą mam od niedawna, ma kaliber .45 (11,50 mm), skok gwintu 1: 48, długość lufy 820 mm, a długość całości 1130 mm. Waży 4,5 kilograma. Brak w niej szczyrbiny. Miejsce jej osadzenia wypełniono mosiężną kształtką.

3. SYSTEMY UZBROJENIA PIECHOTY WOJSKA POLSKIEGO II RZECZYPOSPOLITEJ W LATACH 1918 – 1939 - część druga

Łukasz Konatowski

Broń strzelecka piechoty

Broń strzelecka piechoty jest podstawowym uzbrojeniem piechoty, a w przypadku artylerii, służb pomocniczych itp. stanowi dodatkowe jej wyposażenie. Do broni strzeleckiej zalicza się rewolwery, pistolety, karabiny powtarzalne, samopowtarzalne i maszynowe oraz karabiny przeciwpancerne. Ten rodzaj broni palnej charakteryzuje się określonym zasięgiem oraz siłą ognia. Broń strzelecką klasyfikuje się przede wszystkim pod względem jej kalibru który może dochodzić do 20 mm. Pod względem ciężaru, konstrukcji i obsługi broń tego rodzaju dzieli się na indywidualną i zespołową.

Podstawowym zadaniem broni strzeleckiej było przede wszystkim rażenie wojsk oraz środków ogniowych nieprzyjaciela na bliskich odległościach.

Właściwy rozwój broni strzeleckiej rozpoczął się w pierwszej połowie XIX wieku. W tym czasie powstawało wiele konstrukcji broni odtylcowej którą stopniowo zaczęto przyjmowano do uzbrojenia piechoty. Za pierwsze udane konstrukcje tych czasów uważa się karabiny Dreysego znajdujące się na uzbrojeniu armii pruskiej, karabiny „Snider” w Anglii, karabiny „Werndl” w Austro - Węgrach i karabiny „Chassepot” we Francji. Wraz z wprowadzaniem broni odtylcowej nieodzownym jej elementem było wprowadzenie nowej amunicji z ładunkiem prochu w łusce papierowej lub mosiężnej. Nabój ten w broni wojskowej sprawdzony został na polach bitew amerykańskiej wojny secesyjnej w latach 1861 - 66 w takich konstrukcjach jak Peabody wz 1862 czy Remington wz 1864. Druga połowa XIX wieku przyniosła wiele innowacji broni strzeleckiej wprowadzając karabiny wyposażone w magazynki rurowe, a następnie pudełkowe. Od tego czasu można mówić o broni powtarzalnej. Pod koniec lat 80 - tych XIX wieku pojawiły się kolejne rozwiązania techniczne takie jak proch bezdymny czy zamek czterotaktowy. Tuż przed wybuchem pierwszej wojny światowej pojawiło się wiele konstrukcji które w większości przetrwały w nieznacznie zmienionej formie aż do połowy XX wieku. W tym czasie wprowadzono na uzbrojenie poszczególnych armii takie karabiny jak Mannlicher-Mauser wz. 1888, Mauser 1898 (w armii niemieckiej), Mosin wz 1891(w armii Carskiej), Mannlicher wz 1890 i 1895 (w armii Austro - Węgierskiej), Berthier wz 1892 (w armii Francuskiej).

Równolegle z rozwojem karabinów można mówić o wprowadzaniu broni krótkiej rewolwerów, a następnie pistoletów samopowtarzalnych. W dziedzinie tego typu uzbrojenia początkowo dominowały rewolwery których największe nasilenie przypada na lata siedemdziesiąte XIX wieku. Broń ta znalazła zastosowanie jako uzbrojenie oficerów, kawalerii oraz żołnierzy służb.

Głównymi konstrukcjami w tych czasach były Smith & Wesson wz 1870 (produkcji amerykańskiej), Gasser wz 1870 (produkcji austro-węgierskiej), Reichsrevolver wz 1879 (produkcji niemieckiej) czy Enfield MK II 1882 (produkcji brytyjskiej).

Tuż przed wybuchem pierwszej wojny światowej coraz powszechniej w wielu armiach zaczęto stosować na szeroką skalę pistolety samoczynne które okazały się bardzo ważnym rozwiązaniem którego zasada działania przetrwała do dzisiejszych czasów.

Na przełomie XIX i XX wieku zaczęły pojawiać się konstrukcje broni maszynowej oparte o system odtylcowy. Największy rozwój tego typu broni przypada jednak na czas pierwszej wojny światowej. Jedną z ważniejszych postaci której nazwisko na zawsze będzie kojarzone z konstrukcją ciężkiej broni maszynowej był Amerykański konstruktor Hiram Maxim. Jego konstrukcje wykorzystywane były zarówno przez wojska brytyjskie, rosyjskie jak i niemiecki (MG08) podczas pierwszej wojny światowej, a bardzo wkrótce armii używało ich także podczas drugiej wojny światowej. Ciekawym rozwiązaniem okazał się francuski ciężki karabin maszynowy firmy „Hotchkiss” w którym zastosowano chłodzenie przewodu lufy nie jak w przypadku większości modeli cieżką lecz powietrzem.

W toku działań wojennych ciężka broń maszynowa okazała się być niezastąpiona przy odpieraniu ataków nieprzyjaciela jednak podczas natarcia broń ta była zbyt ciężka. Z tego powodu konieczne było wprowadzenie do uzbrojenia piechoty lekkiej i ręcznej broni maszynowej. Pierwsze konstrukcje tego typu pojawiły się na początku XX wieku. Do najbardziej znanych konstrukcji zalicza się rkm-y; francuski Chauchat wz. 1915, duński Madsen oraz lkm-y; niemiecki MG 08/15, amerykański Lewis wz. 1915.

Nawiązując do wyżej wymienionych konstrukcji należy podkreślić, że w latach 1918 - 1921 stały się one podstawowym wyposażeniem wojska polskiego. Zarówno broń francuska, niemiecka jak i austro-węgierska stanowiły bardzo ważne zaplecze które na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych były bazą dla powstających rodzimych konstrukcji. W przypadku broni powtarzalnej podstawowym karabinem piechoty wojska polskiego do roku 1939 była konstrukcja firmy „Mauser”. Uzbrojenie większej części armii właśnie w ten rodzaj broni umotywowane było wieloma czynnikami praktycznymi - materialnymi. Podstawowym czynnikiem przyjęcia tej broni był fakt posiadania bardzo dużej ilości tych karabinów po armii niemieckiej oraz przejęcie maszyn z Gdańskiej fabryki „Mauser”. Dzięki takiej bazie wyjściowej możliwa była dalsza rozbudowa fabryk w oparciu o posiadane od samego początku źródła zapasów i materiałów.

Zupełnie inaczej przedstawiała się sytuacja w przypadku broni maszynowej. W tym przypadku początkowo opierano jak przy broni powtarzalnej na posiadanych zapasach pozyskanych po zaborcach bądź demobilu państw sojusznicznych. Różnica polegała na tym, że późniejsze konstrukcje będące na uzbrojeniu wojska polskiego w latach 1930 - 1939 nie były tak ściśle powiązane z wcześniej stosowanymi wzorami. Zarówno w przypadku ciężkiej (Browning wz 30) jak i ręcznej (Browning wz. 28) broni maszynowej opierano się na nowoczesnych Belgijsko - Amerykańskich konstrukcjach dzięki którym możliwe było uruchomienie produkcji krajowej tego rodzaju broni.

Jeszcze inaczej wyglądała sytuacja w przypadku broni krótkiej. Ze względu na niewielkie znaczenie tej broni unifikacja jej została odłożona na lata późniejsze. Do tego czasu używano wszystkich możliwych wzorów i konstrukcji bez specjalnych obostrzeń stosowanych przy większości rodzajów uzbrojenia w tym czasie. Na początku lat trzydziestych kiedy w wojsku polskim podstawowe uzbrojenie większości jednostek było w miarę unormowane można było rozpocząć prace nad wprowadzenie jednolitej broni krótkiej przeznaczonej dla oficerów oraz żołnierzy służb.

Opierając się na doświadczeniach głównie konstrukcji amerykańskiej (Colt wz. 1911) oraz belgijskie (Browning HP) oraz własnym doświadczeniom w połowie lat trzydziestych rozpoczęto seryjną produkcję niezawodnej i przemysłanej konstrukcji pistoletu powtarzalnego „VIS” wz. 1935.

Do broni strzeleckiej zalicza się także karabiny przeciwpancerne które w latach trzydziestych stanowiły znaczne wzmocnienie jednostek piechoty w większości armii europy. W tej kwestii polscy konstruktorzy opierając się głównie na wewnętrznych doświadczeniach w Połowie lat trzydziestych dzięki zastosowaniu nowatorskich rozwiązań konstrukcyjnych opracowali karabin o bardzo wysokim współczynniku przebijałości płyt pancernych. Projekt został wdrażony do produkcji w 1935 roku pod zaszyfrowaną nazwą „Ur” wz. 35. Pewną ilość karabinów przeciwpancernych część jednostek otrzymała dopiero pod koniec 1928 roku jednak ze względu na pełne utajnienie szkolenie w nowy rodzaj uzbrojenia rozpoczęto przeprowadzać dopiero w połowie 1939 roku. Brak poligonowego doświadczenia i znajomości w obsłudze broń nie została ona niestety należycie użyta w trakcie wojny niemiecko - polskiej w 1939 roku.

Broń krótka

Broń krótka służyła głównie do celów samoobronnych. Zaletą tej broni były niewielkie rozmiary i waga co umożliwiało szybką reakcję w razie zagrożenia. Do tego typu systemu zalicza się zarówno pistolety jak i rewolwery. Ze względu na moc amunicji znacznie mniejszą od karabinowej broń krótka służyła do walki na małych odległościach do około 50 m. Podstawowym zadaniem była możliwość natychmiastowego obezwładnienia przeciwnika. Z tondu w tego rodzaju broń uzbrojeni byli przede wszystkim dowódcy których głównym zadaniem było koordynowanie oddziałem. W broń krótką wyposażeni byli bardzo często żołnierze funkcyjni tacy jak celownicy ciężkiego karabinu maszynowego czy granatnika.

Na wyposażeniu Wojska Polskiego po 1918 roku znajdowało się bardzo wiele modeli broni krótkiej zarówno rewolwerów jak i pistoletów samopowtarzalnych. Była to broń pochodząca z najróżniejszych źródeł chodź głównie po zaborcach i dostarczanej tak jak wiele innej broni przez sojuszniczą Francję. W latach dwudziestych zaczęło pojawiać się również wiele nowych typów tej broni zakupywanych prywatnie głównie przez oficerów. W rezultacie w całej armii występowała bardzo duża różnorodność broni tego typu.

Najbardziej popularnym systemem rewolweru używanym powszechnie w WP był Radziecki Nagant wz 1895 konstrukcji belgijskiej. Konstrukcja ta cieszyła się dużą sławą w wielu krajach głównie europy wschodniej i była na uzbrojeniu między innymi armii czerwonej. Oprócz tej broni często pojawiały się także modele francuskie takie jak Lebel wz.1892 , Brytyjskie Enfield N2 M1 czy wreszcie Amerykańskie Colt wz. 1917 i Smith & Wesson wz. 1917.

W sprawie pistoletów samopowtarzalnych sytuacja wyglądała podobnie choć broń ta w większości była spuścizną po armii niemieckiej i austriackiej. W pierwszym przypadku sztandarowym modelem był dziewięć milimetrowy pistolet typu parabellum wz. 1908 kal. 9 mm i Mauser wz. 1896 o kalibrze 7,63 mm. Po armii cesarskiej pozostała zaś pokaźna ilość pistoletów firmy Steyr wz. 1912.

Zasadniczym problemem w WP była różnorodność amunicji do tak wielu modeli broni. Przez cały ten czas pozostawała jeszcze jedna bardzo ważna kwestia sporna dotycząca wyższości broni automatycznej nad klasycznym rewolwerem który miał jeszcze wielu zwolenników głównie z tytułu ich dużej celności i pewności działania. Ponieważ jednak pistolety czy rewolwery nie należały do podstawowej broni strzeleckiej, a ich zakres przydatności ograniczał się raczej do samoobrony z tego decyzję o ujednoczeniu jej odłożono na lata późniejsze.¹

Pod koniec lat dwudziestych podniesiono sprawę ujednoczenia pistoletu dla wojska. Poprzez serię konkursów wyłoniło się kilku liderów. Jedną z ciekawszych ofert był czeski CZ wz. 1928 i belgijski Browning FN M1922.² W tym samym czasie podjęto prace nad stworzeniem polskiej konstrukcji. Promotorem opracowanego niedługo potem projektu był inż. Piotr Wilniewicz oraz Jan Skrzypiński. Już pod koniec 1930 roku w Departamencie Uzbrojenia przedstawiono pierwsze projekty które zostały zaakceptowane i skierowane do realizacji prototypu któremu nadano nazwę WIS od pierwszej litery nazwisk jego twórców (Wilniewicz i Skrzypiński) Miejszem powstania pierwszych egzemplarzy była Państwowa Wytwórnia Uzbrojenia w Warszawie. Na początku 1931 roku był już gotowy model testowy.³ Sylwetka oraz działanie broni polskiego pistoletu oparto po części na modelu amerykańskiego Colta wz. 1910. (zdjęcie pistoletu Vis i Colt). W broni zastosowano też kilka oryginalnych i nowych rozwiązań takich jak sposób ryglowania lufy oraz zastosowanie zwalnicza kurka dzięki czemu można było oprzeć go na iglicy bez spowodowania wystrzału.⁴ Pistolet zasilany był z magazynka o pojemności 8 naboń. Do broni zastosowano amunicję 9x19mm Parabellum. Nabój ten posiadał jedne z lepszych właściwości balistycznych. Od lutego 1931 roku rozpoczął się etap prób sprawnościowych broni. W oficjalnych próbach które odbyły się w Instytucie Badań Materiałów Uzbrojenia wzięli udział przedstawiciele rządowych i wojskowych oficjeli. Pistolet wzbudził ogromne zainteresowanie obecnych osobistości. Mimo bardzo dobrych osiągnięć droga do zatwierdzenia produkcji seryjnej była wciąż długa. Jedną z istotniejszych kwestii były uwagi Departamentu Kawalerii MSWojsk które dotyczyły wad konstrukcyjnych kurka. Na pozór błahy powód znacznie przeciągnął prace modernizacyjne których efektem miało być wyposażenie pistoletu w zwalnicz kurka obsługiwany kciukiem jednej ręki, a nie jak poprzednio dwoma. Pierwsze decyzje dotyczące zamówień odbyły się pod koniec lutego 1932 roku. Pierwsza kwestia dotyczyła produkcji serii informacyjnej 100 sztuk broni przeznaczonej dla wojska w celu

---

¹ A. Konstankiewicz, *Broń Strzelecka i sprzęt artyleryjski formacji polskich i wojska polskiego w latach 1914-1939*, Lublin 2003, s. 103.

² Idem, *Broń strzelecka Wojska Polskiego 1918-1939*, Warszawa 1986, s.26-27

³ W. Głębowicz, *Indywidualna broń strzelecka II wojny światowej*, Warszawa 2000, s. 166.

⁴ A. Konstankiewicz, *Broń Strzelecka i sprzęt artyleryjski formacji polskich i wojska polskiego w latach 1914-1939*, Lublin 2003, s. 161.

zapoznania się z nią i zaadoptowaniu w warunkach polowych. Istotnym postanowieniem podjętym w tym czasie było przeniesienie całej produkcji do Fabryki Broni w Radomiu. Powodem tej zmiany było już i tak zbyt duże obciążenie Warszawskiej Fabryki produkcją ręcznych karabinów maszynowych która przy dodatkowym zleceniu niebyła by w stanie mu sprostać. Podczas prac przygotowawczych w nowej fabryce okazało się szybko, że i ona nie jest w stanie wykonać zamówionej przez MSWojsk partii w terminie. Na przeszkodzie stanął brak odpowiednich maszyn do produkcji. Pierwsze egzemplarze Visów trafiły do wojska dopiero we wrześniu 1933 roku pod oznaczeniem wz.32. Rozpoczęta produkcja nieoznaczana jednak końca prac modernizacyjnych. W czasie użytkowania broni w praktyce ujawniło się szereg wad które należało usunąć przed nową serią produkcyjną. Poprawki okazały się tak skomplikowane, że od pełnej akceptacji przez Departament Uzbrojenia w sierpniu 1935 roku do uruchomienia poprawionej serii trzeba było czekać jeszcze rok. Ostatecznie więc produkcja pistoletów pod nowym oznaczeniem wz.35 rusza we wrześniu 1936 roku. Doskonała celność i niezawodność broni spowodowała, że był on ceniony przez żołnierzy. Dowodem na dużą wartość bojową jest fakt kontynuowania produkcji przez Niemców podczas okupacji w latach 1940-1945.

Karabiny i karabinki

Najważniejszym elementem piechoty było wyposażenie niezbędne do wykonywania wszelkich zadań. Na przełomie XIX i XX wieku podstawowym wyposażeniem strzeleckim była broń powtarzalna. Karabiny i karabinki wykorzystywano właściwie we wszystkich rodzajach wojsk.

W listopadzie 1918 roku Wojsko Polskie dysponowało dziesiątkami modeli broni powtarzalnej co stanowiło poważny problemem logistyczny przy zaopatrzeniu w amunicję. Istotnym założeniem była unifikacja która w obecnym momencie była niemożliwa do wykonania. W czasie wciąż toczących się walk o utrzymanie odzyskanych ziem temat ujednoczenia broni był podejmowany bardzo sporadycznie. Po częściowej demobilizacji w 1921 roku przystąpiono do organizowania nowych struktur Wojska Polskiego w warunkach pokojowych. Jednym z celów miała być owa unifikacja uzbrojenia. Podstawowym problemem była wspomniana już duża różnorodność posiadanej broni, a sytuacja finansowa państwa niepozwalana na zmarnowanie istniejących zasobów. Szacuje się, że w 1921 roku Polska dysponowała 300 000 KB/kbk Berthier i Lebel produkcji francuskiej, 200 000 KB/kbk Mauser produkcji niemieckiej, 125 000 KB/kbk Mannlicher oraz 120 000 KB/kbk Mosin produkcji rosyjskiej. Oprócz tego trzonu zapasów polska posiadała jeszcze wiele innych mniej istotnych modeli.⁵

Pomimo problemów gospodarczych zdecydowano się na stopniową unifikację uzbrojenia. W pierwszej kolejności przeznaczone do przebrożenia miały być pułki piechoty i szwadrony kawalerii jako podstawowa i tym samym największa siła armii. Przy wyborze odpowiedniego wzoru Karabinu kierowano się między innymi jak najlepszymi walorami techniczno-taktycznymi, w miarę łatwym dostępem do części zamiennych oraz jak najlepszymi warunkami cenowymi. Szczególnie wartościowym karabinem był francuski Berthier wz. 1907/15 M16 który przedstawiał zadawalający poziom.

---

⁵ A. Konstankiewicz, *Broń Strzelecka i sprzęt artyleryjski formacji polskich i wojska polskiego w latach 1914-1939*, Lublin 2003, s.84.

Argumentem który przemawiał za niewprowadzeniem tego typu broni jako jednolitego uzbrojenia wojska polskiego był fakt, iż większość przysyłanej broni przez Francję pochodziła z demobilu. Była to więc broń zużyta wymagająca remontu. (Wstęp do opisu Mausera- krótki opis konstrukcyjny niem. Mod 98 i 98a zdjęcia tych modeli). Ostatecznie jednak w 1921 roku do uzbrojenia jako wzór podstawowy przyjęto karabin Mauser wz. 1898.⁶ Wprawdzie do wyboru przyczyniły się w większości względy ekonomiczne, a nie opinie wojska. Duży wpływ na tą decyzję miało postanowienie Rady Ambasadorów z 10 marca 1921 roku przyznające Polsce w ramach rekompensaty wojennej maszyn, półfabrykatów i planów z niemieckiej fabryki karabinów Mausera w Gdańsku.⁷

Mimo ogólnie dobrej opinii na świecie o karabinie firmy Mauser nie był on wolny od wad czego nie kryła też część kadry oficerskiej.⁸ Podstawową wadą KB i kbk Mauser był jego kaliber oraz sam pocisk o którym opinie w ówczesnej europie były niezbyt chwalebne. Drugim chodź niemniej istotnym utrudnieniem była skomplikowana konstrukcja która znacznie zwiększała czas i co za tym idzie koszt produkcji. Pierwsza wytwórnia karabinów w Polsce powstała w miejsce dawnej fabryki "Gerlach i Pulst" w Warszawie. Początkowo po odzyskaniu niepodległości mieściły się tu warsztaty uzbrojenia. Po otrzymaniu niemieckich maszyn rozpoczęto produkcję broni pod szyldem Państwowej Fabryki Karabinów (PFK).⁹

W połowie lat dwudziestych zaczęło w Polsce dominować przekonanie skłaniające do skracania długości broni powtarzalnej i przezbrajaniu w nią wszystkie rodzaje wojsk ze szczególnym uwzględnieniem jednostek piechoty. Dotychczas bowiem wszystkie kbk (krótki karabinek) były przede wszystkim na wyposażeniu kawalerii, artylerii i służb pomocniczych. Powodem który skłaniał MSWojsk do tych zmian były przede wszystkim ogólnie światowe tendencje wprowadzane już od początku lat dwudziestych w wielu armiach. Według nich krótki karabinek był znacznie poręczniejszy i bardziej mobilny w manewrowych działaniach. W myśl nowej taktyki w 1924 wstrzymano wytwarzanie długich karabinów i zaczęto produkować krótką wersję opierając się na istniejącym już wcześniej modelu niemieckiej konstrukcji wz. 1898a wprowadzając jedynie nieznaczne modyfikacje pod nowym oznaczeniem kbk 98. W P.F.K. wyprodukowano w latach 1925 - 1931, łącznie 189,6 tys. sztuk tej broni. Od kwietnia 1927 roku produkcja tych karabinów ruszyła także w Państwowej Fabryce Broni w Radomiu gdzie do 1931 roku wykonano 158,1 tyś. W czasie użytkowania tej broni w jednostkach piechoty ujawniło się sporo wad. Podstawowym problemem był zbyt duży odrzut broni w czasie strzału i niedostateczna celność z powodów technicznych. Kolejnym bardzo istotnym mankamentem było słabe mocowanie na bagnet który był jednym z istotniejszych elementów walki polskiej piechoty.¹⁰ Głównie z tych przyczyn w latach 1928-29 opracowano nową

---

⁶ Ibidem, s.85.

⁷ W. Głębowicz, *Indywidualna broń strzelecka II wojny światowej*, Warszawa 2000, s.41.

⁸ T. Felsztyn, *Uzbrojenie piechoty w czasie dwudziestu lat niepodległości*, Bellona 1955, nr 2, s.37.

⁹ P. Stawecki, *Przemysł wojenny warszawy w latach 1918-1939*, Rocznik Warszawski, t. 11, 1972, s.266.

¹⁰ A. Konstankiewicz, *Broń strzelecka Wojska Polskiego 1918-1939*, Warszawa 1986, s.57

konstrukcję pod oznaczeniem kbk wz. 29. W nowym modelu wprowadzono szereg modernizacji które miały usprawnić działanie. Kbk wz 1929 miał między innymi wzmocnioną komorę zamkową oraz skrócone o 7,5 cm łożo kolby dzięki czemu można było lepiej rozwiązać problem niestabilnej obsady bagnetu.¹¹

Jego sylwetka była bardzo charakterystyczna i nadawała broni nowoczesny charakter. W latach 1930-1939 wyprodukowano w Radomiu 264,3 tys sztuk kbk wz. 29. (rys kbk wz. 29 i kbk 98)

W połowie lat trzydziestych powrócono w Wojsku Polskim do koncepcji taktycznych związanych z wykorzystaniem zasięgu skutecznego karabinu powtarzalnego. Przyjęta taktyka głębokich ugrupowań spowodowała konieczność przebrojenia piechoty na długie karabiny których zasięg skuteczny wynosił 1000 - 1500 metrów. W 1934 roku przystąpiono do produkcji nowych modeli KB wz. 1898a które zasadniczo nie różniły się od niemieckiego wz. 1898. (rys KB 98a) Proces przebrajania rozpoczęto w 1937, nie został on jednak zakończony z powodu wybuchu wojny.¹²

Karabiny i karabinki stanowiące podstawową broń wszystkich rodzajów wojsk w piechocie spełniały zasadnicze zadanie. Stanowiła ona podstawową i najliczniejszą część wojsk lądowych w Polsce. Z tego też broń ta była podstawową siłą ognia każdej drużyny strzeleckiej. Pomimo ciągłych zmian dotyczących koncepcji wyższości KB nad kbk i odwrotnie ogólna zasada zastosowania tej broni przez strzelca pozostała przez cały czas niezmienna. W każdym przypadku skuteczny strzał ograniczał się do 400m w przypadku mniejszych celów i 600m do większych i wyraźnych celów polowych.¹³ Różnica która wyróżnia oba rodzaje karabinów pojawia się dopiero przy prowadzeniu ognia zbiorowych do głębokich celów na około 1200m. W tym przypadku zdecydowanie skuteczniejszy okazał się karabin (KB) którego możliwości ze względu na większy zasięg skuteczny były większe.

Dodatkowym uzbrojeniem każdego strzelca był wydawany razem z karabinem czy karabinkiem bagnet. Jedną z głównych gałęzi wyszkolenia piechoty, obok wyszkolenia strzeleckiego, była walka na bagnety. Broń ta dla strzelca w ostatniej fazie natarcia często była środkiem rozstrzygającym szczególnie w przypadku gdy na strzał nie było już czasu.

c.d.n.

/Konatowski Łukasz , Akademia Obrony Narodowej , Wydział Bezpieczeństwa Narodowego , kierunek : Historia , Warszawa2009r./

¹¹ W. Głębowicz, *Indywidualna broń strzelecka II wojny światowej*, Warszawa 2000, s.42-43.

¹² T. Felsztyn, *Uzbrojenie piechoty w czasie dwudziestu lat niepodległości*, Bellona 1955, nr 2, s.38.

¹³ *Regulamin piechoty, cz. 1, Ogólne zasady walki piechoty*, Warszawa 1933, s. 20-21.

4. Z MOJEJ KOLEKCJI...

Prezentuje :

Adam Nieczuja-Ostrowski

(foto : Marcin Pilarek)

Enfield SMLE nr-1 MK3 z roku 1918

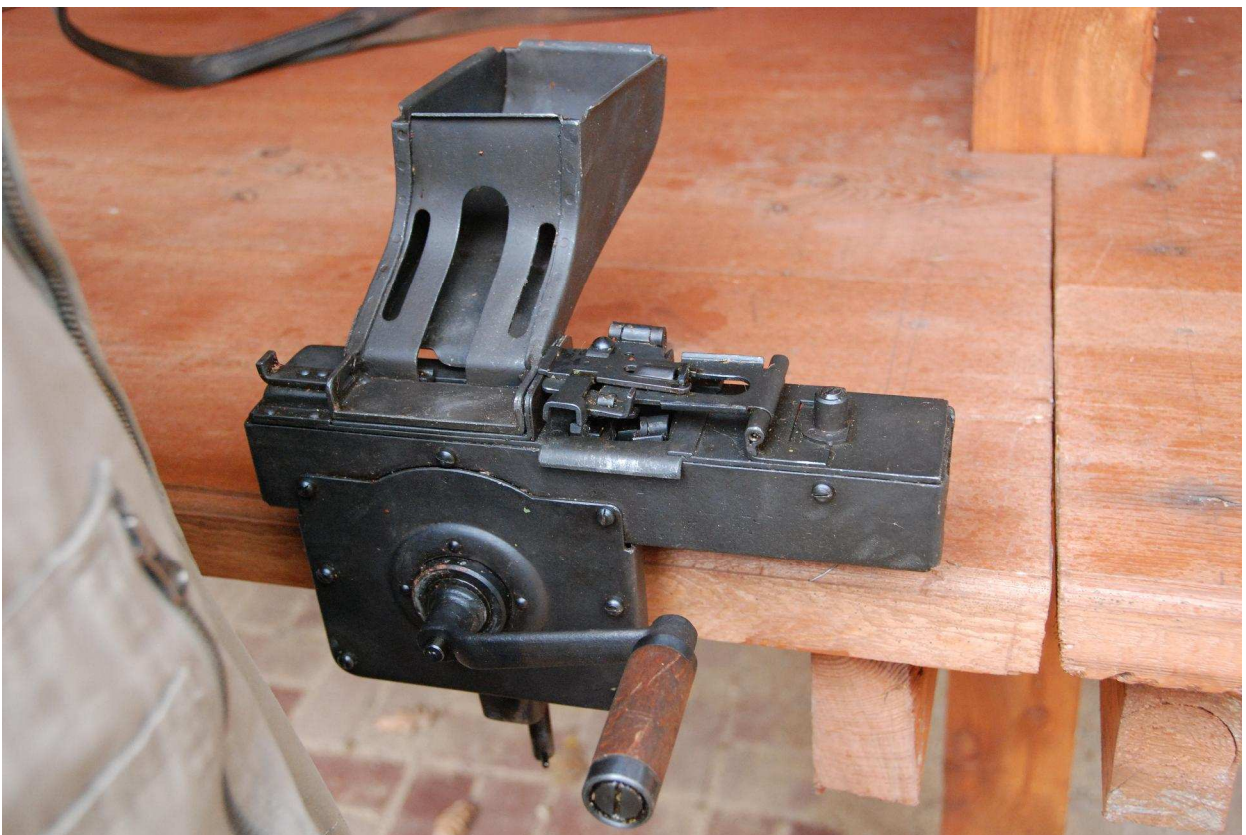

Łukasz Konatowski i Artur Zneykus

(foto : Marcin Pilarek)

MG-34 , MG-42 i taśmowarka do amunicji

*****

Materiały i korespondencję dotyczącą Biuletynu można nadsyłać na adres : mariuszstepka@wp.pl